

להשתמש לאורה של נר חנוכה. שלכן הוסיף רב הונא כי גם בשבת של חנוכה אסור להדליק בפתילות שאינן מושכות את השמן יפה, מחמת החשש "שמא יטה" כדי להשתמש באורן, ויתקנס. מכלל, שמותר להנות מאורה של נר חנוכה.

ורב חסדא אמר: שמנים אלו שאין מדליקין בהם נר של שבת — מדליקין בהן נר חנוכה בחול, אבל לא בשבת.

מאי טעמיה?

קסבר רב חסדא: כבתה נר חנוכה, אין זקוק כא-ב לה להדליקה שנית, ולכן מותר להדליק בשמנים אלו בחול, ואם תכבה לא איכפת לך.

ומותר להשתמש לאורה של נר חנוכה, ולכן בשבת אסור להדליק בהם.

אמר רב זירא אמר רב מתנה, ואמרי לה, אמר רב זירא אמר רב: פתילות ושמנים

ודייקנן: מאי לאו, דאיירי הכא בבגדי כהונה דבלאים, דאית בהו צמר, ושמע מינה להדלקת המנורה נמי שרי.

ורחינן: הברייתא לא איירי בבגדים העשויים מכלאיים [מכנסים ואבנטים] אלא בגדים דבויץ, העשויים מפשתן לבד, כמו הכותנות, ובלא צמר.

אמר רב הונא: פתילות ושמנים שאמרו חכמים שאין מדליקין בהן בשבת, אף אין מדליקין בהן בחנוכה — בין בשבת של חנוכה, ובין בחול⁽⁸⁾.

אמר רבא: מאי טעמא דרב הונא?

קסבר: אם כבתה נר חנוכה לאחר ההדלקה — זקוק לה לתקנה ולהדליקה שנית. הלכך, צריך לכתחילה לתקנה באופן שלא תכבה, כי שמא תכבה, ויפשע, ולא יתקנה⁽⁹⁾.

ומהא שהוסיף רב הונא שדין זה נאמר בין בשבת ובין בחול, למדנו לדין נוסף: ומותר

שמותר להשתמש בבלאות אלו להדלקת מנורת המקדש, שחיובה הוא מדאורייתא, מדוע שיהא מותר להשתמש בהם גם לפתילות בשמחת בית השואבה, ולכאורה אין זה נחשב כנעשית מצוותו?

9. כתב הבית הלוי שמכיון שהטעם שאין מדליקין בשמנים ופתילות אלו בחנוכה בימות החול, כי חוששים שמא יפשע ולא יתקן, נמצא שאדם שאין לו אפשרות להדליק בנרות אחרים אלא רק באלו, בדיעבד מחויב הוא להדליק בהם, ואמנם אם יכבו הנרות יהיה חייב לשוב לתקנם ולהדליקם.

האבי עזרי חולק על דבריו כי מסתבר שחכמים פסלו את השמנים והפתילות הללו לגמרי והפקיעו אותם ממצות הדלקה.

ותירץ החזון איש שמכיון שאין בגדי כהונה עומדים לשמש כפתילות, אלא הוקדשו רק ללבישה לכהנים, אם כן כשלא ראויים יותר לכהנים ללבישה נחשבים כנעשית מצוותן וראויים לכל הדלקה.

8. הפני יהושע מקשה שבכל השמנים חוששים בשבת שמא יטה כי אינם דולקים יפה, ולכן אסורים גם בחנוכה, אבל שמן שריפה אין מדליקין בו בשבת בגלל שאין שורפין קדשים

להאי הלכתא משמיה דרבי יוחנן, ואז קבלה.

אמר: אי זכאי, אילו הייתי זוכה —
גמירתיה לשמעתי מעיקרא, הייתי לומדה
מלפנים.

ומקשינן: והא גמרה, כשאמרה לו משמיה
דרבי ירמיה?

ומשינינן: נפקא מינה לגירסא דינקותא,
שאם היה למדה בצעירותו היתה עדיפה.

ומקשינן: וכבתה נר חנוכה, מי אמרת אין
זקוק לה?

ורמיניהו: זמן מצותה של נר חנוכה, מעת
שתשקע החמה, עד מתי שתכלה רגל אדם מן
השוק [בראשונים יש כמה דעות מהו הזמן
של שקיעת החמה].

מאי לאו, דאי כבתה במשך הזמן הזה, הדר
מדליק לה, ושמע מינה כבתה זקוק לה.

שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת —
מדליקין בהן בחנוכה, בין בחול בין
בשבת⁽¹⁰⁾.

אמר רב ירמיה: מאי טעמא דרב דאמר
מדליקין בהם?

קפבר נר של חנוכה שכבתה, אין זקוק לה
לתקנה⁽¹¹⁾. ולכן אף שאין סוגי שמנים אלו
נמשכין אחר הפתילה, ויתכן שיכבה הנר, לא
איכפת לן.

ומהא דרב סובר שאף בשבת מותר להדליק
בהם ולא חיישינן "שמא יטה", מוכח
דסבירא ליה: ואסור להשתמש לאורה של נר
חנוכה⁽¹²⁾.

אמרוה רבנן קמיה דאביי, משמיה דרבי
ירמיה, דרב סבירא ליה כבתה אין זקוק לה
ואסור להשתמש לאורה. ולא קבלה אביי,
שלא סמך על הלכה זו.

כי אתא רבין, אמרוה רבנן קמיה דאביי

12. בפוסקים מבואר שהאיסור להשתמש לאור
נרות חנוכה הוא בכל הנרות ואפילו באלו
שהודלקו רק מדין מהדריין.

ובשערי תשובה כתב שמותר להלך לאור
נרות חנוכה, אף שנהנה בהם שהוא לא נכשל
בהליכתו, כיון שאין חיוב לעצום את העינים
ואין דבר זה נחשב כתשמיש ולא נאסר.

והראשונים נחלקו האם מותר להשתמש בנר
חנוכה תשמיש של קדושה.

דעת הרא"ש והר"ן לאסור בזה. וכתב הט"ז
שלשיטתם, אפילו תשמיש בדרך עראי אסור.
והעיטור מתיר בתשמיש של קדושה.
והביאור הלכה מביא מחלוקת הפוסקים האם
לשיטת העיטור הותר הדבר רק בדרך עראי או
אפילו בדרך קבע.

10. המשנה ברורה הביא בשם האחרונים שכל
ההיתר להדליק בהן בשבת חנוכה הוא רק על
הנרות עצמם, אבל אסור להדליק בשמנים
ופתילות אלו את השמש כי הרי מותר לעשות
תשמיש כנגד השמש, ויש לחשוש שמא יטה.

11. הבית הלוי מקשה, מדוע כבתה אין זקוק
לה והרי יש מקום לחשוש לחשד, ולא גרע מבית
שיש לו ב' פתחים שמדליק בשניהם מפני
החשד?

וכתב שאכן מפני החשד ראוי לחזור
ולהדליק, אלא שנחלקו האם מעיקר הדין יצא
ידי חובתו בהדלקה.

וכן כתב המשנה ברורה (תרעג, כז) בשם
האחרונים שראוי להחמיר ולחזור ולהדליק.

תנו רבנן: כך היא מצות הדלקת נר חנוכה: א. נר אחד, ויוצאין בהדלקתו איש וביתו, כל בני הבית⁽¹³⁾.

ב. והמהדרין אחר המצוות מדליקים נר אחד בכל לילה, לכל אחד ואחד, מבני הבית. ג. והמהדרין מן המהדרין כל אחד מבני הבית מדליק, ומדליק נרות כמספר הימים.

וכיצד היא מצות ההדלקה של המהדרין מן המהדרין?

בית שמאי אומרים: יום ראשון של חנוכה מדליק שמנה נרות, מכאן ואילך כל יום פוחת והולך במספר הנרות, [ביום השני מדליק שבע וכן הלאה]⁽¹⁴⁾.

ובית הלל אומרים: יום ראשון של חנוכה מדליק אחת, מכאן ואילך מוסיף והולך, [וביום השני ידליק שני נרות וכן הלאה]⁽¹⁵⁾⁽¹⁶⁾.

ודחינן: לא לענין משך זמן הבעירה איירי, אלא לעניין זמן הדלקתה, דאי לא אדליק בזמן שתשקע החמה, מדליק עד זמן שתכלה רגל מן השוק.

ואי נמי אימא לך: לשיעורה הוא דתני לה, שצריך ליתן בה שמן כשיעור הזמן שמשקיעת החמה עד שתכלה רגל מן השוק, אולם אם כבתה תוך הזמן אין זקוק לה.

שנינו בברייתא: מצותה של נר חנוכה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק.

והוינן בה: ועד כמה הוא שיעור הזמן שתכלה רגל מן השוק?

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: עד דכליא ריגלא דתרמודאי, אומה שמלאכתם ללקוט עצים, והם מתעכבים בשוק עד שעה מאוחרת אולי יזדמנו להם קונים שזקוקים לעצים.

בכל יום, כמו שהיה בימים ההם שגדל הנס בכל יום ויום, ולכן נחלקו בזה התנאים, לבית הלל שהוא מוסיף והולך, היינו בגלל שמספר הימים שהנס נמשך הולך וגדל ולכן מוסיפים בכל יום נר, ולבית שמאי שפוחת והולך חילקו את השמן שבפך לשמונה חלקים, ופרסום הנס היה ניכר בשמן שנותר בתוך הכלי, ולכן פוחת בכל יום לפי הכמות שנותרה בכלי.

15. מי שהדליק ביום ג' בטעות ב' נרות בלבד, האם כשבא להדליק את הנר הנוסף ששכח יש לו לברך עליו או לא? דעת הפרי חדש שאינו מברך, כיון שאין ברכה על הידור מצוה לבדה.

אולם האבי עזרי סובר שצריך לברך גם על הוספת הנר, כיון שבחנוכה יש תקנה של חז"ל

ובשערי תשובה הביא לדון האם לפי שיטת הרא"ש והר"ן שאוסרים, מותר לעיין לאור הנרות בספק שנפל לו בדיני הלכות חנוכה, כי שם לצורכם של הנרות יש להתיר.

13. בשולחן ערוך לא נזכרה כלל האפשרות שאדם יכול להדליק נר אחד בלבד בשאר ימי החנוכה. והאבי עזרי מסתפק בדעתו האם סבר שאין דין כזה להדליק נר אחד.

14. בגמרא לא מבואר הטעם מדוע לא קבעו חכמים שידליקו מספר נרות שוה בכל יום או נר אחד או שמונה, ולמה הוצרכו לשנות את ההדלקה לפי הימים?

מבאר הפני יהושע, שעיקרה של התקנה היתה שהמהדרין במצוה יוסיפו בפרסום הנס

אמר עולא, בטעם מחלוקתם של בית שמאי ובית הלל: פליגי בה תרי אמוראי במערבא, ומאן ניהו? רבי יוסי בר אבין, ורבי יוסי בר זבירא.

חד מינייהו אמר: טעמא דבית שמאי שמדליק ח' נרות ביום הראשון, דזהו כנגד ימים הנכנסין, העתידין לבוא.

וטעמא דבית הלל שמדליק ביום הראשון נר אחד, כנגד ימים היוצאין, והיום שעומד בו נחשב עם הימים שעברו.

וחד מינייהו אמר: טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג, שביום הראשון של חג הסוכות היו קרבים י"ג פרים, וכל יום מימי חול המועד פוחתים מספר הפרים עד שביום השביעי היו קרבים שבעה פרים. וכמו כן בהדלקת נר חנוכה ממעט והולך וביום האחרון ידליק נר אחד.

וטעמא דבית הלל שמוסיף והולך, משום דמעלין בקדש ואין מורידין [וילפינן להאי כללא מקרא במסכת מנחות צט א].

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: שני זקנים היו בצידן, אחד עשה הדליק כדברי בית שמאי, ואחד עשה כדברי בית הלל.

זה שעשה כדברי בית שמאי נותן טעם לדבריו שזהו כנגד פרי החג.

וזה שעשה כדברי בית הלל נותן טעם לדבריו משום דמעלין בקדש ואין מורידין⁽¹⁷⁾.

תנו רבנן: נר חנוכה — מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. שיטת רש"י שמניחה בפתח הבית הפתוח לחצר, ושיטת תוס' [בד"ה מצוה] שמניחה בפתח החצר,

להדר ולכן הידור זה גם לבדו טעון ברכה, ועוד שיש לחלק בין שאר הידורים במצוות לבין הידור של נר חנוכה, שבכל המצוות ההידור הוא בגוף המצוה ממש כמו באתרוג בעצמו או בספר תורה בעצמו, אבל בנר חנוכה ההידור אינו בגוף המצוה אלא נוסף עליה, וכזה הידור טעון ברכה לעצמו.

ומביא האבי עזרי שמדברי הגרי"ז בהסבר שיטת הרמב"ם עולה שחולק בסברא זו וסובר שגם הידור של נר חנוכה נחשב כהידור בגופה של המצוה, ואינו הידור נפרד ממנה. ומענין לענין ראה עוד בהערה מספר 36.

16. מי שיש לו ביום שלישי של חנוכה ב' נרות ובלבד להדליק, נחלקו בזה האחרונים: הבית הלוי אמר שידליק רק נר אחד כי אין מקום להידור כשאינו מדליק נרות כנגד אותו היום

ממש.

האבי עזרי חולק וסובר בפשיטות שצריך להדליק כפי הנרות שיש לו אפילו שהם פחות ממספר הימים.

ובמשנה ברורה (תרעא, ה) כתב בפשיטות כדעת הבית הלוי.

17. צריך ביאור מדוע הגמרא הביאה את המעשה של שני זקנים שהיו בצידן, ואיזה תוספת מתחדשת מזה.

הרי"ף הביא את המעשה של ב' זקנים, ובביאור הגר"א כתב שמוכח מהרי"ף שסבר שהלכה שכל אחד מבני הבית מדליק, וכפסק הרמ"א, ולא כפסק השולחן ערוך.

וכונת הגר"א לכאורה, שהרי התוס' הוכיחו את שיטתם שרק בעל הבית מדליק, כי אם ידליקו כמה מבני הבית נמצא שאין היכר כלל

וכדבריהם פסק בשו"ע תרע"א סעיף ה'.

אם היה דר בעליה ואין לו אפשרות להניחה בפתח חצירו — מניחה מבפנים, בחלון הסמוכה לרשות הרבים.

מאי חנוכה? על איזה נס קבעו את ימי החנוכה?

דתנו רבנן: ככ"ה בחודש כסליו יומי דחנוכה — תמניא אינון [שמונה ימים הם], דלא למספד בחון על מת [ודלא להתענות בהון]. [הגרא לא גרס תיבות אלו].

והנס שהיה: שכשנכנסו יוונים להיכל המקדש, טמאו כל השמנים שהיו בהיכל. וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בהצנע, והיה חתום בחותמו של כהן גדול, וניכר היה שלא נגעו בפך שמן זה.

ובאותו פך, לא היה בו כמות של שמן מספקת אלא להדליק את המנורה יום אחד. ונעשה בו נס⁽¹⁸⁾ והדליקו ממנו שמונה ימים,

ובשעת הסכנה, שגזרו הפרסיים שלא ידליקו נר אלא רק בבית העבודה זרה שלהם — מניחה על שולחנו, ודיו בזה, ויצא ידי חובת המצוה.

אמר רבא: המדליק נר חנוכה בביתו, צריך להדליק גם נר אחרת כדי להשתמש לאורה. רש"י כתב שמדליקה כדי לעשות היכר בדבר. [ובביאור הלכה ס"י תרע"א סעי' ה' ביאר כוונת רש"י שאף אם אינו רוצה להשתמש לאורה צריך לעשות נר אחר שיהיה היכולת בידו להשתמש לאורה ועל ידי זה יהיה ניכר שהנר הראשון של מצוה].

ואי איכא מדורה של אש — לא צריך להדליק נר נוסף.

לפסוק כבית הלל אלא רק בדין.

18. הפני יהושע הקשה מדוע היו צריכים לנס השמן והרי טומאה הותרה בציבור, והיו יכולים להדליק בשמן טמא?

והאריכו כל האחרונים לדון וליישב בקושיא זו, ובשדי חמד דחה את קושיתו, והוכיח שאין בטומאת זב דין טומאה הותרה בציבור, והיה אסור להדליק בשמן, כיון שנטמא בטומאת זבין. אמנם הר"ן כתב, שהשמן שנמצא ודאי לא היה טמא טומאת זב, כיון שברור שאם היו מוצאים אותו, היו שוכרים אותו לראות אם יש בו מרגליות או זהב, וזה שהניחוהו האויבים חתום, סימן ברור היה בזה לישראל ששמן זה

על הימים הנכנסים והיוצאים, כי טוברים הרואים שכך הוא מנין בני הבית, והגר"א הבין שלכן הגמ' מביאה את המעשה של ב' זקנים להראות שטעמם של ב"ה וב"ש הוא מצד פרי החג, או מצד מעלין בקודש, אבל לא מטעם ימים הנכנסים והיוצאים, וממילא נפלה ראיית התוס' ונמצא הדין שראוי לכל אחד להדליק בפני עצמו, וזו דעת הרי"ף.

וכתב הביאור הלכה, ולולי דברי קדשו היה אפשר לומר שהרי"ף הביא את המעשה לחדש לנו שזה לא נכלל מדין הכללי שהלכה כבית הלל, כי הנה מצאנו כאן זקן אחד שגם לאחר שנפסקה כבר ההלכה כבית הלל, הוסיף לנהוג כבית שמאי, ומוכח שעל הידור בלבד אין חובה

עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. [רמב"ם הלכות חנוכה פ"ג] (19).

לשנה אחרת (20), קבעום ועשאום לימים אלו, ימים טובים — בקריאת הלל, ולומר "על הניסים" בברכת הודאה [מודים].

תנן התם במסכת בבא קמא: גזן — ניצוץ, היוצא מתחת הפטיש, קורנס שמכים בו הנפחים. ויצא הגזן והזיק — חייב.

גמל שהוא טעון פשתן והוא עובר ברשות הרבים, ונכנסה פשתנו לתוך החנות, ודלקה בנרו של חנוני שהיה בתוך החנות, והדליק את הבירה, הבית, — בעל הגמל חייב בתשלומי הנזק, כיון שלא היה לו להטעין כל כך הרבה פשתן שיכנס לחנות.

אבל אם הניח חנוני את נרו מבחוץ והדליק את הפשתן שעל גבי הגמל — חנוני חייב בנזק.

רבי יהודה אומר: בנר הנוכה, הדין הוא: שאם הניחו בחוץ החנוני פטור, כיון שהיה לו רשות להניחו בחוץ כדי לפרסם המצוה.

אמר רבינא: מהא דבנר חנוכה פטור, זאת אומרת — נר הנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה טפחים.

והכי מייתי לה: דאי סלקא דעתך מצותה שיניחנה למעלה מעשרה טפחים, לימא ליה בעל הגמל — הניזוק, לחנוני: היה לך להניח את הנר למעלה מגובה גמל ורוכבו.

ודחינן: ודלמא אכן מעיקר הדין יכול להניחו

לא נטמא בהיסט של זב. ולדבריו אין מקום לתירוצו של השדי חמד.

והפני יהושע כתב שעיקר הנס לא נעשה אלא כדי להודיע להם חיבת המקום עליהם, וזו עדות לישראל שהשכינה שורה עליהם, וחזרה להם החיבה שהיתה להם בימי שמעון הצדיק שנר המערבי לא היחה כבה.

וראה במהרש"א שהקשה עוד הרי הם היו טמאים, וטימאו את השמן בהדלקתם?

19. הבית יוסף הקשה כיון שנמצא פח שמן שיש בו כדי להדליק יום אחד, נמצא שהנס לא היה אלא שבעה ימים, ומדוע קבעו חנוכה לשמונה ימים?

ותירץ הבית יוסף: א' מתחילה חילקו את השמן לח' חלקים לכל יום ויום, וכבר ביום הראשון היה הנס. ב' לאחר שנתנו שמן במנורה ביום הראשון, נותר הפך מלא כבתחילה. ג' שהדליקו ביום הראשון ונשאר כל השמן כבתחילה אף שדלקו הנרות כל הלילה.

והפרי חדש תירץ את קושית הבית יוסף, שעל נס פח השמן קבעו רק ז' ימים, והלילה הראשון נקבע על ניצחון המלחמה.

ובספר האשכול כתב שהנס ביום הראשון היה על מציאת פח השמן.

והגר"ח תירץ, שהנס לא היה בכמות השמן אלא באיכותו דהיינו שאף שמילאו את המנורה בכל השמן, דלק בכל יום ויום רק שמינית מהשמן.

והוסיף הגר"ח שאם הנס היה בכמות השמן, הרי זה שמן של נס, ואין זה שמן של זית, ושמן של נס אינו ראוי להדלקה, ולכן מוכרח הדבר שהנס היה באיכות השמן.

והגר"א דחה את קושיתו של הבית יוסף בפשיטות, כי הגירסא היתה שלא היה בפך השמן להדליק אפילו ליום אחד, ונמצא שהנס היה כבר ביום הראשון. וכגירסתו של הגר"א הובא בשאלות פרשת וישלח.

20. אמר הגרי"ז שרק לאחר שעברה שנה הכירו

והוינן בה: **והיכא מנח ליה?** באיזה צד של הפתח מניחו?

רב אחא בריה דרבא אמר: מצד ימין של הנכנס לבית.

רב שמואל מרפתי אמר: מצד שמאל של הנכנס לבית.

וטעמו: **כדי שתהא נר חנוכה משמאל, ומזוזה מימין,** ויהיה מסובב במצוות.

אמר רב יהודה אמר רב אסי: אסור להרצות, למנות, מעות כנגד נר חנוכה⁽²²⁾.

כי אמריתא להאי הלכתא קמיה דשמואל, אמר לי: וכי נר של חנוכה — קדושה יש בה עד שנאסר בה אפילו שמוש עראי, כמו למנות מעות לאורה?

מתקיף לה **רב יוסף** להא דאמר שמואל שדבר אשר מקיימים בו מצוה אך אין בו קדושה אין צורך לנהוג בו כבוד: **וכי דם** [של שחיטת חיה ועוף] **קדושה יש בו?!** ובכל זאת נאמרה בו ההלכה שלא לכסותו בדרך בזיון.

דתניא: כתיב "ושפך את דמו וכסהו בעפר". ודרשינן: "ושפך וכסה" — **במה,** באותה צורה ששפך את הדם, באותו אופן

למעלה מעשרה טפחים, אך רבנן חששו: **אי מיטרחא ליה טובא ויקשה עליו להדליק, אתי לאימנועי ממצוה.**

אמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום: **נר של חנוכה שהניחה בגובה של למעלה מעשרים אמה — פסולה.** וצריך לכבותה ולחזור ולהדליקה. תוד"ה נר.

ודין נר חנוכה, הוא כדין סוכה אשר הסכך שלה גבוה למעלה מעשרים אמה, שהיא פסולה.

ובדין מבוי, שאי אפשר להתירו על ידי קורה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה.

ואמר רב כהנא: דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרב תנחום: **מאי פירושא דקרא דכתיב "והבור ריק — אין בו מים".**

שהרי **ממשמע שנאמר:** "והבור ריק", וכי **איני יודע שאין בו מים?**

אלא מזה תלמוד לומר "אין בו מים"?

ללמדנו, שרק **מים אין בו, אבל נחשים ועקרבים יש בו.**

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח ביתו, בכדי שיהיה ניכר שהנר הוא של בעל הבית⁽²¹⁾.

ממזוזה, שקובעים אותה בחוץ כדי לפרסם את ניסו שהוא שומר לנו את הפתח מכל רע, ולכן סמכו שאף נר חנוכה יפרסם את ניסיו באותו מקום.

22. רש"י הביא טעם משום ביזוי מצוה, והתוספות כתבו משום שהוקצה למצותו.

השולחן ערוך (תרעז, ד) פוסק שהנותר מן

את חסדי ה' כמה גדולים היו, ואז קבעום בהלל והודאה, אבל בשעת מעשה "אין בעל הנס מכיר בניסו".

ובריטב"א כתב שבשנה הראשונה לא קבעום, כיון שלא ידעו כמה זמן ימשך הנס.

21. חז"ל קבעו את צורת הפירסומי ניסא דוקא כלפי חוץ, מבאר החתם סופר שלמדו זאת